

Liberan vuositeema 2015

ON AIKA PALAUTTAA AITO TASA-ARVON KÄSITE

Tasa-arvo on ollut demokratian kulmakivi aina valitusaatteesta alkaneesta vallankumouksaalosta saakka. Ranskan suuren vallankumouksen kuuluisassa tunnuskauseessa tasa-arvo mainitaan heti toisena vapauden jälkeen. Myöhemmin poliittinen vasemmisto on kuitenkin ominut tasa-arvon määrittelemisen ja käytön itselleen. Mistä tasa-arvossa sitten on kysymys?

Klassinen liberalismi perustuu negatiiviseen vapauteen. Tällöin vapaudella tarkoitetaan käytännössä, että jokainen on vapaa elämään parhaaksi katsomallaan tavalla, kunhan ei loukkaa toisten vapautta tehdä samoin. Pohjimmiltaan tämä vapauden käsite perustuu oletukseen, että yksilön näkemykset omasta elämästään ovat hänen parhaan etunsa mukaisia ja niiden kunnioittaminen on yhteisön velvollisuus.

Mikäli kukin tietää parhaiten mistä pitää, tarkoittaa tämä käänteisesti, että yhteisö tuntee yksilön edun heikommin. Toisin sanoen jokaisen tahtoa kunnioitetaan yhtä paljon, eli kaikki ovat tasa-arvoisia. Esimerkiksi YK:n vuonna 1948 hyväksymässä ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa vapaus ja tasa-arvo ovat keskeisessä osassa:

”Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä.”

Eikö tämän pitäisi olla itsestäänselvyys Suomen kaltaisessa vakaassa demokratiassa?

Negatiivisen vapauden lisäksi voidaan puhua positiivisesta vapaudesta, jolla tarkoitetaan yksilön todellisia mahdollisuuksia tehdä valintoja omien mieltymystensä mukaisesti. Näin määriteltynä esimerkiksi sosiaaliset ja taloudelliset lähtökohdat voivat vaikuttaa vapauteen. Tällöin voidaan puhua myös positiivisesta tasa-arvosta.

Suomessa on panostettu poikkeuksellisen paljon positiivisen vapauden toteuttamiseen, muun muassa tarjoamalla ilmaisen terveydenhuollon ja koulutuksen, sekä kattavan sosiaaliturvan. Olisi houkuttelevaa vetää johtopäätös, että tasa-arvo toteutuu poikkeuksellisen hyvin maassamme. Kunpa asia olisi näin yksinkertainen.

Kun yhdelle annetaan positiivista vapautta yhteiskunnan toimesta, veloitetaan se kuitenkin usein toisten vapaudesta. Kaikki maksavat esimerkiksi korkeamman asteen koulutuksen tuottamisesta, vaikka vain osa käyttää näitä palveluja. Uusia yrittäjiä suljetaan joidenkin alojen ulkopuolelle rajoittamalla kilpailua. Haluttomilla korkeamman asteen koulutuksen rahoittajilla ja halukkailla suljettujen alojen yrittäjillä ei ole oikeutta valita toisin.

Tasa-arvon määrittelemisen ja edistäminen on keskeinen yhteiskunnallinen yhtälö, jonka ratkaisussa positiivinen ja negatiivinen vapaus usein painavat vaakakupeissa. Positiivisten vapauksien tuomien hyötyjen välittömyys suhteessa negatiivisten vapauksien rajoittamisen aiheuttamien haittojen välillisyyteen tekee yhtälöstä erityisen haastavan.

Libera tuo vuonna 2015 tasa-arvon käsitteen ja laadun yhteiskunnallisen keskustelun aiheeksi. Tasa-arvon yhtälöä ratkotaan niin ajankohtaisten arvokysymysten kuin taloudellisten aiheiden kautta: Tulisiko kirkon erityisasema lainsäädännössä purkaa? Olisiko aika siirtyä sukupuolineutraaliin asevelvollisuuteen? Ovatko yrittäjät uusia torppareita? Miksi verotus ei ole yhdenmukaista?

Positiivisen vapauden yksipuolinen edistäminen negatiivisen vapauden kustannuksella ei edusta aitoa tasa-arvoa, pikemminkin siihen käärittyä halpaa populismia.

On aika palauttaa aito tasa-arvon käsite.

Libera

V A P A U S & V A S T U U

Libera-säätiö on vuonna 2011 perustettu itsenäinen ja puoluepoliittisesti sitoutumaton ajatuspaja, joka tukee ja edistää yksilönvapautta, vapaata yrittäjyyttä, vapaita markkinoita ja vapaata yhteiskuntaa. Sen toiminta koostuu tiedotus- ja julkaisutoiminnasta, tutkimustyöstä ja tapahtumien järjestämisestä. Libera on yksityisesti rahoitettu, toiminnallinen ja yleishyödyllinen säätiö. WWW.LIBERA.FI

